

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna organisatsioonide võrgustike loomine Musta mere piirkonnas”

(2009/C 27/29)

15. juuli 2007. aasta kirjas palus Euroopa Komisjoni välissuhete ja Euroopa naabruspoliitika volinik Benita FERRERO-WALDNER vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada ettevalmistav arvamus järgmises küsimuses:

„Kodanikuühiskonna organisatsioonide võrgustiku loomine Musta mere piirkonnas”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 12. juunil 2008. Raportöör oli Mihai MANOLIU ja kaasraportöör Vesselin MITOV.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 446. istungjärgul 9.–10. juulil 2008 (9. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 143, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Musta mere sünergia on mõeldud poliitilise tähelepanu suunamiseks sellele piirkonnale ning nende uute võimaluste kasutamiseks, mida pakub Rumeenia ja Bulgaaria kuulumine ELi. Musta mere sünergia keskendub viiele teemale: hea valitsemine, transport, energia, keskkond ja võitlus piiriülese kuritegevusega.

1.2 Musta mere sünergia peaks soodustama Euroopa sotsiaal-mudeli — sotsiaalse ja kodanikuühiskonna dialoogi põhimõtte — edendamist. Samuti peaks see koostöös asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega aitama kaasa vaesuse vähendamisele Musta mere piirkonnas.

1.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub Musta mere piirkonna valitsusi ning piirkondlikke ja rahvusvahelisi organisatsioone üles kaasama kodanikuühiskonda piirkondlikusse dialoogi ja koostöösse, et saada värskaid mõtteid selliste oluliste teemade kohta nagu poliitilise stabiilsuse, demokraatia, õigusriigi, inimõiguste ja põhivabaduste edendamine; majandusreformide, arengu ja kaubanduse edendamine; koostöö transporti, energia ja keskkonna valdkonnas ning inimestevahelised kontaktid.

1.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on Musta mere piirkonnas olulisi võimalusi ja väljakutseid, mis nõuavad kooskõlastatud tegevust piirkondlikul tasandil kodanikuühiskonda kaasates, eriti võtmesektorites, nagu energia, transport, keskkond, liikuvus ja turvalisus.

1.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab erinevaid era- ja riiklikke algatusi, mis toetavad kodanikuühiskonna ja sotsiaalsete organisatsioonide aktiivset osalust piirkonna tuleviku kujundamises. Eelkõige toetab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee olemasolevate kodanikuühiskonna koostöövõrgustike ja sotsiaalsete organisatsioonide kaasamist Musta mere partnerlus- ja dialoogifoorumisse (Musta mere foorum) ning Musta mere majanduskoostöö organisatsiooni (BSEC).

1.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude ning kolmepoolsete komisjonide loomist ja nende rolli suurendamist kõikides Musta mere riikides ning piirkonna kolmepoolsete struktuuride piirkondliku koostöö arendamist. Riikides, kus majandus- ja sotsiaalnõukogusid ei ole, tuleks julgustada sotsiaalpartnereid osalema konsultatsiooniprotsessis ja riiklike sotsiaal- ja majandusnõukogude loomises.

1.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib läbi viia ulatusliku uurimuse kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite olukorra kohta Musta mere piirkonna riikides.

1.8 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja ILO korraldavad 2008. aasta novembris ühiskonverentsi „Kodanikuühiskonna organisatsioonide roll Musta mere piirkonna riikides: piirkondliku võrgustiku loomine ja sotsiaalse dialoogi edendamine”. Konverentsil osalevad piirkonna sidusrühmad ja see on ettevalmistava arvamuse järelemeede.

2. Sissejuhatus

2.1 Komiteel on hea meel täita Euroopa välissuhete ja naabruspoliitika voliniku Benita FERRERO-WALDNERi palve koostada Musta mere sünergia kohta ettevalmistav arvamus. Komisjon on eriti huvitatud hinnangust sellele, kuidas kodanikuühiskonna organisatsioonid saaksid paremini osaleda komisjonilt nõukogule ja Euroopa Parlamendile saadetud teatise „Musta mere sünergia — Uus piirkondlik koostööalgatus” (KOM(2007) 160 (lõplik)) elluviimises.

2.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab 14. veebruaril 2008 Kiievis toimunud ELi 27 liikmesriigi ja Musta mere piirkonna riikide välisministrite esimest ühiskohtumist. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee osales sellel kohtumisel vaatlejana, mis on oluline samm Musta mere piirkonna koostööstrateegia elluviimises.

2.3 Musta mere piirkonna integreeritud areng

2.3.1 Musta mere piirkond⁽¹⁾ on geograafiline ala, kus on palju loodusvarasid ja mille asukoht on strateegiliselt oluline — see ühendab Euroopat, Kesk-Aasiat ja Lähis-Ida. Musta mere⁽²⁾ ümber asuvate Euroopa Liidu naaberriikide heaolu, stabiilsus ja turvalisus on nüüd rohkem kui kunagi varem ELi jaoks strateegiliselt tähtis ja EL on sellest otseselt huvitatud. Musta mere piirkond on suurepärase arengupotentsiaaliga turg, kus on ligi 200 miljonit elanikku, energia- ja transpordivoogude keskus ning erinevate kultuuride ühinemise, aga ka lahendamata konfliktide ala.

2.3.2 Sellega seoses on olulised ELi kolm poliitikavaldkonda: Türgi liitumiseelne protsess, Euroopa naabruspoliitika viie idapartneri (Ukraina, Moldova Vabariik, Gruusia, Armeenia ja Aserbaidžaan) osas, kes on aktiivsed ka Musta mere koostöös, ja neljal nn ühisel ruumil põhinev strateegiline partnerlus Vene Föderatsiooniga.

2.3.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni panust erinevatesse piirkondliku tähtsusega valdkondlikesse algatustesse: inimõigused ja vabadused; õigusriik, kohtumõistmisega seotud koostöö, vabadus ja turvalisus; kaubanduse ja majanduse integreerimine ning regulatiivne lähenemine; transport, merepoliitika ja energia; keskkond; infoühiskond; tööhõive, sotsiaalpoliitika ja võrdsed võimalused; inimkapital ja haridus; rahvatervis.

2.3.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on Musta mere piirkonnas olulisi võimalusi ja väljakutseid, mis nõuavad kooskõlastatud tegevust piirkondlikul tasandil, eelkõige võtmesektorites nagu energia, transport, keskkond, liikuvus ja turvalisus.

2.3.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates näitavad Musta mere piirkonna organisatsioonide ja koostööalgatuste erinevad vormid, lähenemisviisid ja meetmed seda kui laialdane võib olla sünergia arendamise ja juhtimisega seotud koostöö Musta mere piirkonnas. Lisas on ülevaade piirkonna organisatsioonide, koostööalgatuste, programmide ja poliitika analüüsist.

2.4 ELi eesmärgid Musta mere piirkonnas

2.4.1 Viimase 15 aasta jooksul on Euroopa Liit teinud suuri jõupingutusi Musta mere piirkonnas, et ergutada demokraatiat, toetada majandusreformi ja sotsiaalset arengut, hoida stabiilsust ja toetada piirkondlikku koostööd.

2.4.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates peaks ELi suurem osalemine täiendama kahepoolseid jõupingutusi, ergutama piirkondlikku koostööd, tagama suurema sidususe ja poliitilise suunamise ning juhtima poliitilist tähelepanu piirkondli-

⁽¹⁾ Musta mere piirkonda kuuluvad Kreeka, Bulgaaria, Rumeenia ja Moldova Vabariik läänes, Ukraina ja Venemaa põhjas, Gruusia, Armeenia ja Aserbaidžaan idas ja Türgi lõunas. Kuigi Armeenia, Aserbaidžaan, Moldova Vabariik ja Kreeka ei ole rannikuriigid, muudab nende ajalugu, lähedus ja tihedad sidemed need piirkonnas loomulikeks osalejateks.

⁽²⁾ Bulgaaria ja Rumeenia liitumisel ELiga sai Mustast merest Euroopa meri.

kule tasandile, mis edendab tulevaste naabritega ühist soovitud stabiilsuse, heaolu ja koostöö tsooni.

2.4.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates peaks Musta mere piirkondlik lähenemisviis olema sihipärane ning seda ei tohi kasutada alternatiivina ELi liikmesusele ega ELi lõplike piiride määratlemiseks.

3. Musta mere piirkonna kodanikuühiskonna organisatsioonide iseloomustus

3.1 Musta mere piirkonna kümne riigi ajalooline, poliitiline ja sotsiaal-majanduslik taust ning seega ka tingimused kodanikuühiskonna jaoks on oluliselt erinevad. Nõukogude ajal tegi võimupartei ühiskonnaelus osalejad ehk professionaalse koostöö pelgalt „ülekandeliiniks”. See on Musta mere piirkonna (v.a Türgi ja Kreeka) ühisjoon. 1990ndate alguses algas kõikides Kesk- ja Ida-Euroopa riikides kiire poliitiline ja majanduslik üleminekupeerioid, millel olid olulised tagajärjed ka kodanikuühiskonnale.

3.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee pooldab ELi ja Musta mere piirkonna maade tihedamat koostööd, mis põhineb ühisel arusaamal ühistest väärtustest, põhivabadustel, avatud ühiskonna poole püüdlisel ning kodanikuühiskonna partnerite sõltumatusele tugineval dialoogil.

3.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on Musta mere piirkonna kodanikuühiskonna aeglase arengu põhjused kohtusüsteemi nõrkus ja selle seotus valitsustega (enamikel juhtudel kaitseb kohtusüsteem võimude huvisid ja töötab kodanike vastu), volituste ja vastutuse tasakaalustatud jaotuse puudumine keskvalitsuse ja omavalitsuste vahel, valitsuste karistavate ja fiskaalsete funktsioonide karmistumine, ametnikega manipuleerimine korruptsiooni ja altkäemaksudega, kodanikuõiguste ja -vabaduste muutmine pelgalt ettekujutusteks, teabele juurdepääsu piiramine avalikkuse jaoks, valitsuste näiline dialoog nõ kodanikuühiskonna valitud esindajatega, tõeliselt vabasid kodanikuühiskonna organisatsioone toetavate õiguslike ja majanduslike tingimuste puudumine, kodanikuühiskonna organisatsioonide rahastamine rahvusvahelise või ettevõtete sponsorluse teel ning demokraatiat nõrk areng.

3.4 Vaja on läbi viia ulatuslik võrdlev uurimus kodanikuühiskonna organisatsioonide olukorrast Musta mere piirkonnas. Uurimus peab hõlmama piirkonna olukorrast tingitud probleeme, keskendumat kodanikuühiskonna organisatsioonide praegustele võimalustele (sh piirkondliku võrgustiku roll) ning analüüsima uusi algatusi organiseerunud kodanikuühiskonna jaoks piirkondlikul ja Euroopa tasandil. Uurimuses tuleks analüüsida ka ühinemisvabadust, registreerimise ja fiskaaleeskirju ja -menetlusi, sõnavabadust ning kolmepoolse konsulteerimise toimumist.

4. Kodanikuühiskonna organisatsioonide võrgustikud Musta mere piirkonnas

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhib tähelepanu sellele, et otsustamine selle üle, mil viisil organiseeruda riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil, on kodanikuühiskonna ja sotsiaalsete organisatsioonide ülesanne.

4.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni lähenemisviisi mitte luua kodanikuühiskonna organisatsioonide jaoks uut piirkondlikku struktuuri ning julgustab kodanikuühiskonna arendamist olemasolevates võrgustikes, samuti kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemist piirkondlikes ja riigi-ülestes võrgustikes.

4.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib piirkondliku tasandi kodanikuühiskonna ja sotsiaalsetel organisatsioonidel tihendada sidemeid Musta mere majanduskoostöö organisatsiooniga (BSEC), mis on piirkonna majandusliku koostöö platvorm ja kõige paremini arenenud valitsustevaheline organisatsioon Musta mere piirkonnas. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on kasulik panna Musta mere koostöö organisatsiooni poliitika eesmärkides ja tegevuses olulisele kohale tõhus partnerlus kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

4.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates võiks Musta mere foorum saada valitsuste ja organiseerunud kodanikuühiskonna vahelise avaliku dialoogi platvormiks, kuna sellel on kogemusi piirkonna valitsusväliste organisatsioonide ühendamisest ning valitsuste ja valitsusväliste üksuste vahelise suhtluse soodustamisel. Foorumi kutsusid 2006. aastal kokku mitmete Musta mere piirkonna riikide riigipead. Selle eesmärk ei ole alalise struktuuri loomine ega piirkonnas olemasolevate koostöömehhanismide tegevuse dubleerimine.

4.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib kodanikuühiskonna võrgustikele järgmisi koostööprioriteete: ühiste huvide määratlemine, keskpikkade ja pikaajaliste strateegiate sõnastamine kodanikuühiskonna võimekuse suurendamiseks, kodanikuühiskonna organisatsioonide koostoime suurendamine, mis looks eeltingimused piirkondlike koostööprojektide edukusele, olemasolevate vahendite hindamine, riikliku ja piirkondliku suutlikkuse hindamine, tungival oluliste nõudmistega määratlemine ning proaktiivne valmistumine tulevikuks.

4.6 Loodud kodanikuühiskonna ja sotsiaalsete organisatsioonide võrgustikud peaksid olema avatud kõikidele Musta mere piirkonna kodanikuühiskonna organisatsioonidele, kes on sellest huvitatud.

5. Musta mere piirkonna majandus- ja sotsiaalnõukogud

5.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb koostööd kolme majandus- ja sotsiaalnõukogu ja kahe samalaadse organiga Musta mere piirkonnast (täpsem kirjeldus II lisas), kes osalevad aktiivselt ka Rahvusvahelise Majandus- ja Sotsiaalnõukogude ja Samalaadsete Institutsioonide Assotsiatsiooniga (AICESIS):

— Bulgaaria Majandus- ja Sotsiaalnõukogu;

— Kreeka Majandus- ja Sotsiaalkomitee;

— Rumeenia Majandus- ja Sotsiaalnõukogu (CES);

— Venemaa Ühiskondlik Koda;

— Ukraina Riiklik Kolmepoolne Sotsiaal- ja Majandusnõukogu.

5.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on Venemaa Ühiskondliku Kojaga allkirjastanud vastastikuse mõistmise memorandumid. Samuti on kavas tihendada koostööd Ukraina Riikliku Kolmepoolse Sotsiaal- ja Majandusnõukoguga. Ka Venemaal on kolmepoolne komisjon, mille komitee peaks olema võimeline dialoogi kaasama.

5.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb Türgiga koostööd ühise nõuandekomitee kaudu. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab Türgi Majandus- ja Sotsiaalnõukogu reformi, et sellest saaks selgepiiriline institutsioon, mis saaks osaleda majandus- ja sotsiaalnõukogude rahvusvahelistes võrgustikes.

5.4 Moldova Vabariigis on Riiklik Konsultatsiooni ja Kollektiivläbirääkimiste Komisjon, mis on kollektiivläbirääkimiste seaduse alusel loodud kolmepoolne organ. Komisjoni esimees on esimene asepeaminister ja selle sekretariaadi ülesandeid täidab majandus- ja kaubandusministeerium, kes ka tegeleb töövaldkonnaga. Ka Gruusias on tekkimas majandus- ja sotsiaalnõukogu, kuid nimetatud organitega Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee praegu koostööd ei tee.

5.5 Riikides, kus majandus- ja sotsiaalnõukogusid ei ole, tuleks julgustada sotsiaalpartnereid osalema konsultatsiooniprotsessis ja riiklike ja majandus- ja sotsiaalnõukogude loomises.

5.6 Edendada tuleb piirkondliku tasandi ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Musta mere majandus- ja sotsiaalnõukogude vahelise rahvusvahelise koostöö tihendamist. Pikemas perspektiivis võiks Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aidata kaasa olemasolevate ja tekkivate majandus- ja sotsiaalnõukogude, aga ka piirkonna teiste kolmepoolsete struktuuride võrgustiku loomisele.

6. Kodanikuühiskonna osalemine riikliku, piirkondliku ja rahvusvahelise poliitika kujundamises

6.1 Kodanikuühiskonna arendamine annab värske vaatenurga olulistele teemadele, mistõttu kutsub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Musta Mere valitsusi, piirkondlikke ja rahvusvahelisi organisatsioone üles kaasama kodanikuühiskonna piirkondlikku dialoogi. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates tuleks dialoogis ja koostöös pöörata kõige rohkem tähelepanu järgnevale neljale valdkonnale:

— poliitilise stabiilsuse, demokraatia, õigusriigi, inimõiguste ja põhivabaduste edendamine;

— majandusreformide, arengu ja kaubanduse edendamine;

— koostöö transpordi, energia ja keskkonna valdkonnas;

— inimestevahelised kontaktid.

6.2 Poliitilise stabiilsuse, demokraatia, õigusriigi, inimõiguste ja põhivabaduste edendamine

6.2.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee julgustab komisjoni kasutama Musta mere sünergia ning demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendit täiel määral, et edendada kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel piiriülest ja piirkondlikku koostööd. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et oluline on kultuuridevaheline dialoogi, mille eesmärk on konfliktide lahendamine, jätkusuutliku demokraatia loomine, õigusriik ning kohaliku ja piirkondliku tasandi hea valitsemine.

6.2.2 Inimõiguste ja põhivabaduste austamine (sh sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide sõltumatus austamine) ning ajakirjandusvabadus peaksid olema ELi välispoliitika kaheksaosaliste suhete ja piirkondliku lähenemise valdkonna keskmes.

6.2.3 Musta mere sünergia peaks soodustama Euroopa sotsiaal-mudeli — sotsiaalse ja kodanikuühiskonna dialoogi põhimõtte — edendamist. Samuti peaks see koostöös asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega (eelkõige Maailmapanga ja ILOga) tegelema vaesuse vähendamiseks Musta mere piirkonnas.

6.3 Majandusreformide, arengu ja kaubanduse edendamine

6.3.1 Musta mere piirkonnas on viimase kümne aasta jooksul toimunud olulised poliitilised, institutsionaalsed, makromajanduslikud ja õigusloome reformid. Piirkonna riikide majandused erinevad oluliselt tootmistegurite kättesaadavuse, loodusvarade, tootmisvõimsuste ja turu suuruse poolest. Musta mere riikide arengutasemed, reformide läbiviimise etapid, majandusliku ja sotsiaalse tasakaalu tasemed ja kodanike põhivajadustele reageerimise võimed on erinevad. Selle piirkonna riigid peavad tegelema varimajanduse, korrupsiooni, rände ja vaesusega.

6.3.2 Musta mere piirkonna riikide erasektor on väga dünaamiline. See on majanduse konkurentsivõime ja pikaajalise kasvupotentsiaali seisukohalt väga oluline. Majandusliku ja sotsiaalse tasakaalu saavutamise soodustamiseks tuleb julgustada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete toetamist.

6.3.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on Musta mere piirkonna majanduse pikaajaline jätkusuutlikkus otseselt seotud keskkonna olukorra, suurenevate negatiivsete välismõjude, sotsiaalse vastutuse küsimuste, ühiste sotsiaalsete standardite järgimise ja ökoloogilise vastutustunde kasvuga. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab kõikidele kodanikele kättesaadavate sotsiaal-, haridus- ja kultuuriteenuste tugevdamise olulisust vaesuse ja ebavõrdsuse kaotamises.

6.3.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab vajadust parandada investeerimiskliimat, edendada turumajanduse reforme, soodustada liberaliseerimismeetmeid ja -tuge ning luua Musta mere piirkonnas kooskõlas WTO põhimõtetega vabakaubandusala. Tehnoloogilise uuendustegevus mõju võib avada uusi võimalusi rahvusvahelise koostöö, välisinvesteeringute ja teenuste arendamiseks.

6.4 Koostöö transpordi, energia ja keskkonna valdkonnas

6.4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on Musta mere piirkond geopoliitiliselt ja strateegiliselt oluline ala, sest see on energiatootmise ja -ülekandmise piirkond, mis võib mitmekesistada ELi energiavarustust. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee pooldab energiavarustuse mitmekesistamist, st uute, elujõulise ja turvaliste infrastruktuuri- ja transpordikoridoride, tarnijate ja teede määramise ja loomise toetamist.

6.4.2 Tõusvad nafta- ja gaasihinnad, ELi suurenev sõltuvus vähestest välistarnijatest ning globaalne soojenemine on ka Musta mere maade probleemid. EL on algatanud arutelu vajaduse üle Euroopa energiapolitiika järele, mis tagaks säästva arengu, konkurentsivõimelisuse ja energiavarustuse turvalisuse⁽³⁾. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teab, et selle piirkonna riikide majanduslikku ja sotsiaalset tasakaalu võib energiahindade tõus oluliselt mõjutada.

6.4.3 Uus tarnekoridor nagu Kaspia ja Musta mere ülene energiakoridor⁽⁴⁾ ja Nabucco torujuhe⁽⁵⁾ (3 400 km pikkuse torujuhtme projekt, mis peaks aastas transportima 31 miljardit kuuptonni maagaasi), samuti INOGATE'i ja TRACECA projektid peaksid looma piisava raamistiku konkurentsivõimelise energiaturu loomiseks. Venemaa on algatanud torujuhtme South Stream loomise, mis algab Venemaal, läheb läbi Musta mere ja läbi Balkanimaade Kesk-Euroopasse, ning torujuhtme North Stream loomise, mis läheb läbi Läänemere.

6.4.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et Musta ja Kaspia mere piirkonnast nafta ja gaasi tarnivate võimalike uute energiakoridoridega seotud välispoliitika tõhusa elluviimise alus peaks olema Aserbaidžani toetamine, et see saaks tõeliselt vabaks energiataarnijaks, aidates arendada selle riiklikku nafta- ja gaasitööstust, ning Gruusia, Moldova Vabariigi, Rumeenia ja Ukraina kui Euroopale oluliste uute energiainfrastruktuuri koridoride andjate toetamine. Tuleb arvestada sellega, et ka Venemaa on selles protsessis huvitatud osapool. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib igati toetada Ida-Euroopas ja Kesk-Aasias nafta ja gaasi arenduse ning torujuhtmete ehitamisega tegelevaid Euroopa ettevõtteid. Samuti peaks EL püüdma tugevdada Türgi rolli piirkonna stabiilsuse tagajana.

⁽³⁾ 8.–9. märtsil 2007. aastal toimunud Euroopa Ülemkogu kiitis heaks Euroopa energiapolitiika. Seejärel töötati välja kaheaastane tegevuskava (2007–2009).

⁽⁴⁾ Koridor hõlmab juba elluviidud projekte (Bakuu–Tbilisi–Ceyhani naftajuhe) ja planeerimis- või ehitamisjärgus energiainfrastruktuuri (Brody–Odessa torujuhe ja pikendus Plockini, Constanta–Omisalj–Trieste, Burgas–Vlore ja Burgas–Alexandroupolise naftajuhtmed).

⁽⁵⁾ Projekti on takistanud logistilised viivitused, vaidlused rahastamise üle ja poliitilise tahte puudus.

6.4.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates tuleks ELi koostöö ja tehnilise abi programmides asetada olulisele kohale energia säästmise poliitika arendamine Musta mere piirkonnas. Energiaga seotud programmid peaksid aitama kaasa energia säästmisele ning kulude ja saastamise vähendamisele.

6.5 Inimestevahelised kontaktid

6.5.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks tulevase Musta mere piirkonna piiriülese koostöö programmi Euroopa naabruspoliitika finantsinstrumendi (ENPI 2007–2013) raames ning rõhutab inimestevaheliste kontaktide (eelkõige Musta mere maade noorte vahel) edendamise olulisust.

6.5.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee pooldab koostöö edasist tugevdamist, et parandada vastastikust mõistmist ja julgustada majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi kontakte

ning edendada inimestevahelist suhtlust, mis on viis püsiva majanduskasvu, heaolu, stabiilsuse ja turvalisuse kindlustamiseks Musta mere piirkonnas.

6.5.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab vajadust viia tõhusalt ellu viisasoostused ja tagasivõtmise kokkulepped, mis lihtsustavad haridusalast ja noortevahetust, ettevõtetevahelisi kontakte, teadlaste liikuvust teaduskoostöö tugevdamise raames, kontakte piirkondlike ja kohalike omavalitsuste ning valitsusväliste organisatsioonide ja kultuurirühmade vahel.

6.5.4 Inimestevahelised kontaktid võivad aidata kaasa haridus-, koolitus- ja teadusalase koostöö edendamisele, mis näitab ELi olemasolevate programmide⁽⁶⁾ kaudu kultuuridevahelise dialoogi laiendamise olulisust. Ettevõtetevahelisi kontakte ja tööandjate organisatsioonide koostööd tuleks aktiivselt edendada, et luua tihedamaid sidemeid ning edastada kogemusi ja tegevusstandardeid.

Brüssel, 9. juuli 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ Tempus, Erasmus Mundus, teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmes raamprogramm, Musta mere piirkonna piiriülese koostöö programm.

I LISA

Ülevaade piirkondlikust koostööst Musta mere piirkonnas

1. Organisationsioonid on jagatud neljaks ning välja on toodud osalevate riikide nimed ja piirkondliku koostöö eesmärgid.
 - 1.1 Esimene kategooria — kindla struktuuriga institutsionaalsed organisationsioonid.
 - **Musta mere majanduskoostöö organisatsioon (BSEC)** (Albaania, Armeenia, Aserbaidžaan, Bulgaaria, Gruusia, Kreeka, Moldova Vabariik, Rumeenia, Venemaa, Serbia, Türgi, Ukraina, 13 vaatlejat, sh EL ja USA) viib ellu mitmepoolseid poliitilisi ja majanduslikke algatusi, mille eesmärk on soodustada liikmesriikidevahelist suhtlust.
 - **Musta mere komisjon** (Bulgaaria, Gruusia, Rumeenia, Venemaa, Türgi ja Ukraina) tegeleb Musta mere kaitsmisega saaste eest ning Bukaresti konventsiooni ja Musta mere strateegilise tegevuskava elluviimisega.
 - **Demokraatia ja majandusarengu organisatsioon (GUAM)** (Aserbaidžaan, Gruusia, Moldova Vabariik ja Ukraina) püüab luua Euroopa-Aasia transpordikoridori läbi Kaukaasia ning integratsiooni ja turvalisuse ühise ala GUAMi piirkonnas.
 - **Musta mere merevägede koostöö töörihm (BLACKSEAFOR)** (Bulgaaria, Gruusia, Rumeenia, Venemaa, Türgi ja Ukraina) aitab merevägede suurema koostöö ja koostalitlusvõime abil kaasa vastastikuse usalduse ja stabiilsuse tugevdamisele piirkonnas.
 - **Sõltumatute Riikide Ühendus (SRÜ)** (Armeenia, Aserbaidžaan, Valgevene, Gruusia, Kasahstan, Kõrgõzstan, Moldova Vabariik, Venemaa, Tadžikistan, Ukraina ja Usbekistan; Turkmeenia on assotsieerunud liige) püüab kaupade, teenuste, töötajate ja kapitali vaba liikumise põhimõtete alusel luua ühist majandusruumi.
 - **Musta mere liit ja Kaspia mere ettevõtete konföderatsioon (UBCCE)** (Albaania, Austria, Aserbaidžaan, Bosnia ja Hertsegoviina, Bulgaaria, Gruusia, Kreeka, Iraani, Kasahstani, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik, Rumeenia, Serbia ja Türgi erasektori ja tööandjate organisationsioonide esindajad) püüab aidata kaasa turumajanduse paremat toimimist tagava poliitika vastuvõtmisele ning soodustada Musta ja Kaspia mere piirkonnas säästlikku arengut toetava konkurentsikeskkonna kujunemist.
 - 1.2 Teine kategooria — formaalse otsustamisstruktuurita foorumid.
 - **Musta mere partnerlus- ja dialoogifoorum** ⁽¹⁾ (Armeenia, Aserbaidžaan, Bulgaaria, Gruusia, Kreeka, Moldova Vabariik, Rumeenia, Türgi ja Ukraina) on koostööplatvorm ja püüab välja töötada uut piirkondlikku strateegiat ja ühist tulevikunägemust.
 - **ELi ja Ida-Euroopa naabruspoliitika parlamentaarne assamblee (EURO-NEST)**. Euroopa Parlament otsustas 2007. aasta novembris luua ühise mitmepoolse foorumi Euroopa Parlamendi ning Ukraina, Moldova Vabariik, Armeenia, Gruusia ja Aserbaidžaanii parlamentide vahel, kuhu kuuluvad ka demokraatiat pooldavad vaatlejad Valgevenest.
 - **Demokraatliku valiku ühendus (CDC)** (liikmed: Eesti, Läti, Leedu, Gruusia, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik, Moldova Vabariik, Rumeenia, Venemaa, Sloveenia ja Ukraina; osalejad: Aserbaidžaan, Bulgaaria, Tšehhi, Ungari ja Poola; vaatlejad: USA, EL, Euroopa Nõukogu ja OSCE) püüab saavutada paremat säästvat arengut piirkondliku koostöö tugevdamise, demokraatia edendamise ja inimõiguste kaitsmise kaudu.
 - **Musta mere valitsusväliste organisationsioonide võrgustik (BSNN)** (60 Bulgaaria, Gruusia, Rumeenia, Venemaa, Türgi ja Ukraina valitsusvälise organisationsiooni ühendus) on kodanikuühiskonna organisatsioon, mille eesmärgid on keskkonnakaitse, demokraatlike väärtuste propageerimine ja säästev areng piirkonnas.
 - **Bakuu algatus** ⁽²⁾ — (partnerid: Armeenia, Aserbaidžaan, Valgevene, Gruusia, Iraan, Kasahstan, Kõrgõzstan, Moldova Vabariik, Ukraina, Usbekistan, Tadžikistan, Türgi, Turkmeenia; vaatleja: Venemaa; ELi esindajad: transpordi ja energia peadirektoraat, välissuhete peadirektoraat, EuropeAidi koostöökontor) püüab progressiivselt ühendada Musta ja Kaspia mere energiaturge ELi turgudega.

⁽¹⁾ Foorum on Rumeenia algatus.

⁽²⁾ Seotud koostööprogrammiga INOGATE.

1.3 Kolmas kategooria — peamiselt ELi väljatöötatud programmid

- **Riikidevaheline nafta ja gaasi transport Euroopasse (INOGATE)** (Bulgaaria, Gruusia, Moldova Vabariik, Rumeenia, Türgi, Ukraina ja veel 15 riiki) on rahvusvaheline koostööprogramm, mis edendab torujuhtmesüsteemide piirkondlikku integratsiooni ning soodustab nafta ja gaasi transporti.
- **Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia vaheline transpordikoridor (TRACECA)** (Armeenia, Aserbaidžaan, Bulgaaria, Gruusia, Moldova Vabariik, Kasahstan, Kõrgõzstan, Rumeenia, Tadžikistan, Türgi, Ukraina, Usbekistan, Turkmenistan) püüab parandada kaubandust ja transporti Euroopa-Kaukaasia-Aasia koridoris.
- **Doonau-Musta mere töörihm (DABLAS)** (Bulgaaria, Gruusia, Moldova Vabariik, Rumeenia, Venemaa, Türgi, Ukraina ja veel üheksa riiki, Doonau jõe kaitse rahvusvahelise komisjoni (ICPDR) sekretariaat, Musta mere komisjon, rahvusvahelised rahastamisasutused ja Euroopa Komisjon) püüab kooskõlastada kõiki piirkonnas kasutatavaid finantsinstrumente. Kodanikuühiskond osaleb mitmes töörihma DABLAS läbiviidud töös.

1.4 Neljas kategooria — poliitiliste algatuste analüüs ja rahastamine

- **Saksamaa Marshalli Fond — Musta mere piirkondliku koostöö trust (BST)** (tegutseb Bulgaarias, Gruusias, Moldova Vabariigis, Rumeenias, Venemaal, Türgis ja Ukrainas) on avaliku ja erasektori partnerlus, mille eesmärk on usalduse taastamine ja avalik-õiguslike institutsioonide tugevdamine, kodanike demokraatiaprotsessis osalemise väärtuse tõstmine ning soodustada avaliku, era- ja mittetulundussektori piirkondlikke ja piiriüleste sidemete tugevdamine.
- **Rahvusvaheline Musta mere uuringute keskus (ICBSS)** (Albaania, Armeenia, Aserbaidžaan, Bulgaaria, Gruusia, Kreeka, Moldova Vabariik, Rumeenia, Venemaa, Serbia, Türgi ja Ukraina) on sõltumatu uurimis- ja koolituskeskus, mis tegeleb kindlapiiriliste rakendusuuringutega, et suurendada võimekust ja teadmisi Musta mere piirkonnast. See on BSEC'iga seotud organ.
- **Kriisijuhtimisalgatus (CMI)** on mittetulundusühing, mis viib ellu algatust „Kodanikuühiskonna osalus Euroopa naabruspoliitikas (ENP) — Piirkondlik lähenemine konfliktile lahendamisele”. Selle algatuse eesmärk on luua Armeenia, Aserbaidžaan, Gruusia ja Moldova Vabariigi nelja juhtiva valitsusvälise organisatsiooni/ajutrusti piirkondlik partnerlusvõrgustik, et edendada kodanikuühiskonna dialoogi asjaomaste riikide valitsustega.

II LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee koostöö Musta mere piirkonna majandus- ja sotsiaalnõukogudega

Bulgaaria Majandus- ja Sotsiaalnõukogu loodi 2001. aastal majandus- ja sotsiaalnõukoguseaduse alusel. Nõukogu on konsultatiivorgan, mis koosneb esimehest ja 36 liikmest, kelle on ametisse nimetanud riikliku tasandi esindusorganisatsioonide — tööandjate (12 liiget), töötajate (12 liiget), muude organisatsioonide (12 liiget, sh kaks sõltumatut akadeemikut) — juhtorganid. See võtab vastu arvamusi seaduste, riiklike programmide ja kavade ning parlamendi seaduste kohta. Nõukogu annab igal aastal välja memorandumeid majandusliku ja sotsiaalse arengu kohta ning analüüsib majandus- ja sotsiaalpoliitikat.

Kreeka Majandus- ja Sotsiaalkomitee (OKE) loodi seaduse nr 2232/1994 alusel. See on kolmepoolne organisatsioon, mis esindab tööandjate, töötajate ja erinevate elualade (talupidajad, vabakutselised, omavalitsused ja tarbijad) huvisid. OKE koosneb presidendist ja 48 liikmest, kes moodustavad kolm võrdse liikmearvuga rühma. OKE eesmärk on sotsiaalse dialoogi edendamine ühisarvamuse kujundamisega kogu ühiskonda või selle osi puudutavate teemade kohta.

Rumeenia Majandus- ja Sotsiaalnõukogu (CES) on Rumeenia põhiseaduse (muudetud 2003. aastal) kohaselt parlamendi ja valitsuse konsultatiivorgan majandus- ja sotsiaalnõukogu moodustamise ja tegutsemise seadusega sätestatud valdkondades. CESi kuulub 45 liiget: 15 tööandjate liitude riikliku tasandi esindajat, 15 ametiühingute riikliku tasandi esindajat ja 15 valitsuse määratud liiget. CES-l on nõuandev funktsioon, et töötada välja strateegiaid ning majandus- ja sotsiaalpoliitika, samuti on ta vahendaja sotsiaalpartnerite vaidlustes.

Vene Föderatsiooni Ühiskondlik Koda moodustati 4. aprilli 2005. aasta föderalseaduse nr 32 alusel. Kotta kuulub 126 liiget: Venemaa president määrab 42 liiget, kes omakorda valivad riiklikul tasandil aktiivsetest kodanikuühiskonna organisatsioonidest ka 42 liiget, misjärel kõik 84 liiget valivad ülejäänud 42 liiget piirkondlikul tasandil aktiivsete kodanikeühenduste nimekirjast. Liikmed tegutsevad 18 komisjonis ja töörühmades koos välisekspertidega. Koda avaldab arvamust õigusaktide eelnõude kohta, vaatab läbi kehtivaid õigusakte ja avaldab aruandeid.

Ukraina Riiklik Kolmepoolne Sotsiaal- ja Majandusnõukogu (NTSEC) moodustati presidendi 2005. aasta dekreedil alusel ja see tegutseb vabariigi presidendi nõuandeorganina. NTSECil on 66 liiget: 22 liiget erinevate elukutsete ja ametiliitude esindajate seast, 22 tööandjate esindajat ning 22 liiget Ukraina valitsuse aseministrite seast. NTSECd toetab riikliku tasandi kodanikuühiskonna ja sotsiaalse dialoogi arendamisel ILO.

ELi ja Türgi ühine nõuandekomitee koosneb 18 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee liikmest ja 18 Türgi kodanikuühiskonna organisatsiooni esindavast liikmest. Komitee kohtub kaks korda aastas (kord Brüsselis ja kord Türgis), et arutada erinevaid mõlemale poolele huvi pakkuvaid teemasid, mis puudutavad kodanikuühiskonda. Põhiesmärk on tagada kodanikuühiskonna organisatsioonide osalus liitumisläbirääkimistes: erinevate avatud peatükkide läbivaatamine, ühenduse õigustiku rakendamise majanduslike ja sotsiaalsete tagajärgede analüüs, ELi ja Türgi võimudega kohtumine ning soovitude andmine.
